

Czwartkowe refleksje

Kiedy państwowe może być lepsze?

W polskiej debacie publicznej przedsiębiorstwa państwowe pojawiają się praktycznie wyłącznie w kontekście synekur dla polityków, wysokich, nieuzasadnionych doświadczeniem i kompetencjami zarobków, nepotyzmu itp. Oczywiście niesłusznie. Pomija się ich ważną rolę w gospodarce. Unika się odpowiedzi na istotne pytania takie jak np. czy są one potrzebne we współczesnej gospodarce rynkowej, w jakich sektorach taka forma własności powinna dominować, czy mogą stanowić czynnik rozwojowy całej gospodarki.

Na szczęście jest grono poważnych ekonomistów potrafiących kompetentnie zająć się tym zagadnieniem zwracając uwagę na istotne dla gospodarki i życia społecznego czynniki. Tak też było podczas interesującej dyskusji w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym, dla której pretekstem stała się najnowsza książka prof. dr. hab. Macieja Bałtowskiego i dr. Grzegorza Kwiatkowskiego zatytułowanej „Przedsiębiorstwa państwowe we współczesnej gospodarce”.

Teoria ekonomii jest zdominowana przez liberalną myśl angloamerykańską, która przedsiębiorstwa państwowe ciągle taktuje jako pewien gospodarczy dziwoląg. Liberalny ład gospodarczy przez 150 lat wydawał się najlepszy, najbardziej efektywny. W ostatnich latach, zwłaszcza po kryzysie finansowych z roku 2008 taki pogląd jest podważany. Zauważono, że rozwój gospodarki w modelu liberalnym doznał zadyszki. Odpowiedzią na to zjawisko stała się fala etatyzmu. Wzrasta w skali całej gospodarki światowej znaczenie przedsiębiorstw państwowych – uważa prof. Maciej Bałtowski.

Ale co to znaczy przedsiębiorstwo państwowe? Obecnie rzadko już się spotyka firmy, które pamiętamy z czasów komunistycznych i socjalistycznych. Teraz mamy do czynienia z własnością mieszaną, państwowo – prywatną, „złotymi akcjami”. Za przedsiębiorstwo państwowe – zdaniem prof. Macieja Bałtowskiego - można uważać takie firmy, w których zakres kontroli państwa jest zdecydowanie większy niż jego udział własnościowy. Tak więc lepiej używać pojęcia przedsiębiorstwa kontrolowane przez państwo. Jednocześnie – jak zauważył dr Grzegorz Kwiatkowski – to, że te przedsiębiorstwa są obecne na giełdach

papierów wartościowych, a w związku z tym mają zróżnicowany akcjonariat sprzyja ich efektywności.

Zdaniem prof. dr. hab. Ryszarda Bugaja warto zauważyć, że takie kraje jak Norwegia, Chiny, Polska, które mają duży udział w strukturze gospodarczej przedsiębiorstw państwowych są przykładami sukcesu gospodarczego. A to świadczy dobitnie o tym, że tak mocna obecność takich firm nie przeszkodziła w jego osiągnięciu. Zwrócił uwagę, że obserwując udział przedsiębiorstw państwowych w skali globalnej można skonstruować krzywą w kształcie litery U – najpierw był duży udział przedsiębiorstw państwowych, potem ich liczba spadała, a teraz znów rośnie. Jego zdaniem można zauważyć odwrót od negatywnego postrzegania przedsiębiorstw państwowych, chociaż – jak powiedział – zawsze lepsze jest przedsiębiorstwo prywatne od państwowego ze złym nadzorem. Uważa, że przedsiębiorstwo państwowe ma więcej walorów niż prywatne w takich sektorach jak sieciowy, bankowy i technologiczny.

-W latach 90-tych taka dyskusja byłaby niemożliwa, każdy kto wówczas mówił o zaletach przedsiębiorstw państwowych nazywany był oszołomem – stwierdził m.in. prof. dr. hab. Tomasz Gruszecki, który w roku 1989 był doradcą Leszka Balcerowicza, a w 1991 roku kierował resortem przekształceń własnościowych w rządzie Jana Olszewskiego.

Robert Olesiński

Czwartki u ekonomistów

W ramach konwersatorium „Czwartki u ekonomistów” organizowanego przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, 24 maja br. odbyła się debata „Przedsiębiorstwa państwowe we współczesnej gospodarce. Wzięli w niej udział: prof. dr. hab. Maciej Bałtowski, UMCS w Lublinie, prof. dr. hab. Barbara Błaszczyk, Instytut Nauk Ekonomicznych PAN, prof. dr. hab. Ryszard Bugaj, Instytut Nauk Ekonomicznych PAN, dr Grzegorz Kwiatkowski, UMCS w Lublinie, prof. dr. hab. Maciej Miszewski, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Debate prowadziła prof. dr. hab. Elżbieta Mączyńska, prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Transmisja online: www.pte.pl/transmisja

Stenogram z dyskusji: www.pte.pl/konferencje